

بوتوسن قوجاغندا ایدیرسن ایدگیکن دنیا گئیرمین آیاوردو یواسئیران آدیانجان محمد شرقی

آمالماؤزلی

قویون قوزوسونون آیاغینی آياقلاماز!

کنجی اولوم وقتین بیلنده بوینوزونو چوبائین ده ینسه ینسه سورت

کنجی نین قوتورو بولاغین گؤزوندن سو ایچرا!

سوتلی قویونو سورودن چیچار تمازلارا!

آلا دانا، گؤی دانا، نه زه دوشوب میدانا!

بیر سوری ناخیرین آدینی بیر دانا کورلارا!

قرمزى اؤکوزون جانى قیزارا-قیزارا چیچارا!

اؤکوزون ینکه سی په ده ده قالیب!

کنجی نین بوینوزو گیچیشنده، چوبائین جوماغینسا سورترا!

یئر برک اولاندا، اؤکوز اؤکوزدن گوره را!

جوته گئتمز اؤکوزوم، ایشه گئتمز اوغلوم اولسون!

ناخیری ایتریب، آلا دانائی اختاریرا!

بیلر

آی گئدر آدام ایله بیر خونچا بادام ایله نه دیلی واره نه آغزی دانیشیر آدام ایله
کیتاب

چین اتاق، چیچینجی اتاق قیرخ بیلله کان مین بیر اتاق.
(کلم)

هه دبه بانى هودى په بانى آلتى قیچی وار، ایکی دابانى.ترازى) او نه دى کی:ها گئدر هو گئدر هنج کولگه سى یوخ؟
(سو)

اویان مرمر، بویان مرمر ایچینده بولبول اویانر.
(دیشلر – دیل)

بیر بالاجا بویی وار دام دولوسی تویی وار.
(شمع)

داغدا تاییلدار سودا شاپیلدار اوبادا فرمان کئنده سلیمان.
(کولونگ – بالیق – ایت – خوروز)

حاجیلار حاجا گئدر جهل ائد گئجه گئندر بیرر یومورتاین ایچینده قیرخ اللی جوجه گئندر.
(نار)

ایکی قارداش وار اولونجه بیری بیریرن گورمز.
(گؤزله)

قیشر

باش داشیما

قالخ ،انی قارا داش، ائی قارا ظالم ، یورغوئام–

یئریمیزی ده یشیکک ،قادان آلیم .

ایندی سن دیکل، من او یویورام باغئشلا،

سنی آياق اوسته قویورام .

یوردومو وئر

عاشیقیم جسمیم اگر «بوزلو جهنم ده»انا، داشیماز قورخولو داغلار بو توگئمز یاسیمی ، گر ملک لر وتره لر جنت اعلائی منه، سؤیله رم:ایسته میرم جئتی ،ونر قاققازیمی …

قاققازین عشقی بوتون زر دولو دنیا یا دیر، دئسه لر : یورده اونود، آل ینئی دنیائی اگر، سؤیله رم حقیمی ونر، عشقیمی ونر، یوردومو ونر، دینله سین قوی بوتون عالم یویوغولماز سسیمی …

جان ننه م

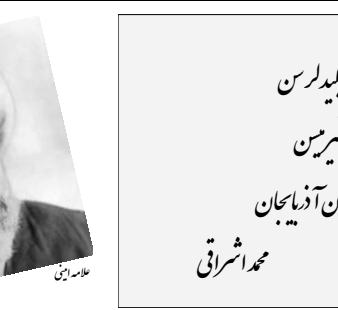
قوجاغندا ،ننه سن لایلا دئدین منه سن .

منیم مهربان ننه م عزیز ننه م ،جان ننه م !

بویوموشم ،ننه م ،من قوی توتوم اللریندن منیم مهربان ننه م عزیز ننه م ،جان ننه م

سه شنبه ۳۰ خرداد ۱۴۰۲ * ۲۰ژوئن ۲۰۲۳ * ۱ ذی الحجه ۱۴۴۴ * سال سی و دوم (اوتوز ایکینجی ایل) * شماره (سایی) : ۵۷۹۲

اویات

زندگینامه امام حسین(ع)

اگئشمیشدی بو ایکی بیت شعرى اوخودی :

لهام یحیی الطغف ادنی قراه من این زیاد ذی النسب الوغل سمیه امسی

نسلهما عدد الحصی و بنت رسول الله لیست بذی نسل .

یزید اونون سینه سینه وردی و دندى ساکت اول یعنی بو مجلسده آل زیادى شناعت ایلیورسن و آل مصطفی نین آزلقینا حسرت آپارورسان . و مصومدن روایت اولوب که چون امام حسین علیه السلامین مطهر باشین یزیدین مجلسینه گئوردیلر ،یزید شراب مجلسی قوردی و اوز ندیم لری اینل شراب زهرمار ایلوردی و اولاریلان شطرنج اوینوردی و اوز اعوانینه مشروب ونروردی و دیوردی ایچون که بو بیسر مبارک مشروبیدی که دشمنین باشین ییزیم یائیمیزا قویولار و اورگیمیز شاد اولوب .

یزید حضرت امام حسین علیه السلام و بزرگوار جدینه یامان دیوردی و هر وقت که قمارده اوز حریفینه غالب اولوردی اوج پیاله مشروب زهرمار ایلوردی و پیاله ده قالان شرابی او شطینن یائینا توکوردی که امام حسین علیه السلامین باشین اونا قویومشدولار .

پس هر کیم که ییزیم شیعه لریمیزندى کرک که شراب ایچمیه و شطرنج اوینایما و هر کیم که شراب یا شطرنجه باخاندا امام حسین علیه السلامه صلوات چوره و یزیدی و آل زیاده لعنت ایلیسه، الله اونون گناهلرینی باغئشلار، اگر چه گناهلاری اولدوزلاردان چوخ اول .

و کامل بهائی ده حاویه دن نقل ایلیوب که یزید شراب ایچوردی و امامین یارالی با شینا توکوردی، یزیدین عیالی او باشی احترامیلین یودی و او گئجه فاطمه علیه السلامی یوخودا گوردی و او بزرگواردان عذر ایستدی .بالجمله مبارک باشلاری یزیدین یائینا گئیرنده اهلیت علیهم السلامی ده او حالتده که بیر ایبه باغلامیشدیلار گئیردیلر و حضرت علی بن الحسین علیه السلامی غل و زنجیریلن باغلامیشدیلار و چون یزید اولاری بو شکلده گوردی دندى : الله مرجانه نین اوغلون ذلیل ایلسون .

یحیی بن حکم که مروائین قارداشی ایدی و یزیدین مجلسینده

علی سلیمی در سال ۱۳۰۱ با باکو مرکز جمهوری سوسیالیستی آذربایجان شوروی در خانواده‌ای اردبیلی زاده شد. پدرش ظهراب از روستای مهماندوست در اردبیل (دهستان مهماندوست) برای کار به باکو رفته بود و مادرش حافظ قرآن بود.

خانواده وی از اهالی اردبیل بودند که در زمان حکومت استالین برای کار به باکو رفته بودند. با روی کار آمدن بلشویک‌ها در شوروی و فشار مینی بر اخراج مهاجرین ایرانی مینی پر اینکه یا شناسنامه شوروی را اخذ کرده و در آنجا بمانند یا به ایران باز گردند و شناسنامه ایرانی در ایران دریافت کنند خانواده سلیمی هم به مانند دیگر خانواده های اردبیلی ساکن در باکو مانند محمود دست پیش نوازنده تار، اسماعیل چشم آذر نوازنده کمانچه، لطیف طهماسبی زاده نوازنده قوال، عادل

تحقیقی پیرامون زبان و تاریخ آذربایجان

ادامه از شماره قبل و…

اگرپرث بنا بر متن شاهنامه، یک سردار تورانی -خراسانی است و زال زر، حاکم نشینی در سیستان، که فردوسی در مقاطعی مانند بیت بالا، آن را ایران نیز خوانده است، بدین ترتیب تصور فردوسی در این ابیات از آمل و ری، دو شهر تورانی است.

–طبری در جلد نخست تاریخ خود در ذکر پادشاهان یمن می‌نویسد: تبع پادشاه یمن معاصر بشتاسب و همچنین اردشیر بهمن بن اسفندیار بن بشتاسب بود …ثم إلى الموصل ثم إلى آذربيجان فلقى الترك بها فهزمهم وی به انبار و سپس موصل رفت و از آنجا راهی آذربایجان شد و در آنجا ترکان را دید و شکستشان داد. (طبری ج ۱ ص ۴۰۴) این خلدون نیز در تاریخ خودج ۱ ص ۱۲ به این واقعه اشاره کرده است. طبری در باب وقایع سال نود هجری می نویسد: و فیها غزا مسلمنه بن عبدالملک الترك حتی بلغ اللباب من ناحیه آذربایجان ففتح حصونا و

تاختا قیلینج

اولور، شاهزاده قوزین یائینا گئتمک ایسته‌ینده اوغلان دئیر: آردی وار

گئجمیش سایین نین آردی و…

پادشاهین اوغلو فیکیرلی منزله قایدیر. بیر آز کئچیر، بولداشی گلیر. اوغلان باخیب گؤرور کی، شاهزاده چوخ بیکیفیدی. بودان سبیینی خیر آلیر. شاهزاده احوالاتی

اوتنا دانیشیر. اوغلان گولوب دئیر:

– الله بوندان اؤتری بیکیف اولموسان؟ بو کی، آسان ایشدی. یاخین بیر وختا اؤ قوزی سنه آرام.

صباحیسی گون اوغلان گئدیب ائلچی داشی نین اوستونده اوتورور. پادشاهخبر گئدیر کی، ائلچی کلب. همین ساعت آدام گؤنلدیرلر کی، گئدین گؤرون، سؤزو ندی. اوغلان جاواب ونریر کی:

– پادشاهین قوزین قارداشیم اوچون ایسته‌یریم.

پادشاه خیر گؤنلدیر کی، منیم ایمارتیم کیمی بیر ایمارت تیکدیرسه،

آخوندزاده آهنگساز و نوازنده تار، سیف الله ابراهیم پور رهبر ارکستر

،صفعلی جاوید۶۱رهبر ارکستر و به زادگاه پدریشان اردبیل بازگشته و در آنجا شناسنامه ایرانی (متولد اردبیل) صادر گوردند و در اردبیل بزرگ شدند.تا

۱۶ سالگی در آنجا زیست. پس از آن همراه خانواده اش به زادگاه پدرش، اردبیل بازگشت. در سال ۱۳۳۲ رهبر ارکستر آذربایجانی رادیو ایران شد.همسر اول او بانو سونا گرمودی بود که حاصل ازدواج آنها یک پسر به نام سلیم است. علی پیش از جدایی از سونا در سال ۱۳۳۸ با همکارش، فاطمه قنادی (اورتوش ماچکالیانس) ازدواج کرد و سپس با همسر اولش متارک نمود.

حاصل ازدواج آنها دو فرزند دختر ستویل و پسر یاشار است. سونا همسر اول علی سلیمی که زنی تحصیل کرده و متدین بود پس از جدا شدن از علی هیچ کار ازدواج نکرد و همراه تنها فرزندش سلیم، به مازندران رفت (قائمشهر) و به تنهایی فرزندش را پرورش داد. وی تا آخر عمر همیشه عاشقانه از علی یاد می کرد.

در سال ۱۳۴۲ ارکستر آذربایجانی رادیو ایران منحل شد ولی علی سلیمی به آهنگ سازی ادامه داد.

آشنایی بیشتر با مشاهیر آذربایجان

آخوندزاده آهنگساز و نوازنده تار، سیف الله ابراهیم پور رهبر ارکستر

،صفعلی جاوید۶۱رهبر ارکستر و به زادگاه پدریشان اردبیل بازگشته و در آنجا شناسنامه ایرانی (متولد اردبیل) صادر گوردند و در اردبیل بزرگ شدند.تا

۱۶ سالگی در آنجا زیست. پس از آن همراه خانواده اش به زادگاه پدرش، اردبیل بازگشت. در سال ۱۳۳۲ رهبر ارکستر آذربایجانی رادیو ایران شد.همسر اول او بانو سونا گرمودی بود که حاصل ازدواج آنها یک پسر به نام سلیم است. علی پیش از جدایی از سونا در سال ۱۳۳۸ با همکارش، فاطمه قنادی (اورتوش ماچکالیانس) ازدواج کرد و سپس با همسر اولش متارک نمود.

حاصل ازدواج آنها دو فرزند دختر ستویل و پسر یاشار است. سونا همسر اول علی سلیمی که زنی تحصیل کرده و متدین بود پس از جدا شدن از علی هیچ کار ازدواج نکرد و همراه تنها فرزندش سلیم، به مازندران رفت (قائمشهر) و به تنهایی فرزندش را پرورش داد. وی تا آخر عمر همیشه عاشقانه از علی یاد می کرد.

در سال ۱۳۴۲ ارکستر آذربایجانی رادیو ایران منحل شد ولی علی سلیمی به آهنگ سازی ادامه داد.

خاطر
سنه خاطر گوزلیم دونیائی ویران اندرم <p>غمین اولسا بله چاندان سنئ درمان اندرم</p>
سیلم گوزیاشینی آغلاسان آغلار اویرگم <p>منئ سنوسن اگر، اوز جانیمی قوریان اندرم</p>

طنز شاعرینیز

احمد درگاهی

احمد درگاهی فرزند محمد در سال ۱۳۴۶ در روستای کوچنق مشکین شهر به دنیا آمد وی ایام جوانی را در این روستا سپری نموده و در سال ۱۳۶۲ به همراه خانواده به مشکین شهر مهاجرت نمود او در سال ۱۳۶۷ پس از انجام خدمت مقدس سربازی به زادگاه خویش برگشت ولی به سبب بروز مشکلاتی مجبور به مهاجرت از آن جا شد و به همراه خانواده در شهرستان رشت استان گیلان سکونت گزید.

وی در اشعار خود به مسائل اجتماعی پرداخته و ابزار طنز را به خوبی مورد استفاده قرار داده است. نمونه هایی از شعرهای اوست.

پاییز اولسون جوجه سایاق

بودنیادا وار یوخوموز
بیر تیویق ایدی بیر خوروز
بو چیغئی گوردو گوزوموز
تک بواییدی آماجیمیز
پاییز اولسون جوجه سایاق

تیویق چکیردی قاققاناق

دئیرر یومورتادیم بیاق

فالاسینا باخیب قویاق

کیت دوشوبدو آناجیمیز

پاییز اولسون جوجه سایاق

دنی سویو قویا قویا

هفته لری ساپا ساپا

گؤنلر یتیشدی بیر آپا

حاضیر اولسون اوماجیمیز

پاییز اولسون جوجه سایاق

سنوگیمیزین جوجه لری

فره لری بیچه لری

گوزیر یائیز کوجه لری

بوایدی سون آماجیمیز

پاییز اولسون جوجه سایاق

*قایناق:۶۰۰شاعردن طنز شعرلر کتابی

دوه قوروقونیاکی

اون ایکینجی بوی

ایچ اوغوزا داش اوغوزون دؤنوسه چیخماسی و به یره بین اولدوبو بوی .

گئجمیش سایین نین آردی و…

بو بویون فاجعه وی وضعی بوتون داستانی کدرو اندوه لا دولدورور، بعضا آداما بلله گلیر بو گونکی گونده ده بیر واحید خلقین ایچینه دشمن چیلیک سالیب اولنلاری بیری-بیرینیین قاباغیندا قویولار .

داستان دا بو مسأله په گره که دیقت وئرکمک، او زامان ۱۱–۱۰ پنجی ایل گرده اوغوزلارین ایچینه ساوادلی آداملار وارمیش و بیری-بیرله مکتوبلاشیرمیشلار.

بوتون و اون ایکی بوی دا اوغوز طایفالارینن تاریخی،افسانه وی کئنجمیشیننی و بدینعی گؤزلیگیله ، عکسینی تاپیر، لاکین داستاندا گئدن احوالاتلارین بعضی سی تاریخی و بعضیسی قهرمانی ،رومانتیکک بیرر سحیه داشیر .

«دیوان لغات الترك»ون مقدمه سی فارس دپلنده محمود کاشغری مؤلف دیوان لغات الترك در مقدمه کتاب مذکور چنین می نویسد :

به روایت شیخ امام زاهد حسین بن خلف کاشغری با چند واسطه از رسول خدا(ص)روایت که فرمود خدای عزوجل می فرماید :

مرا لشگریست که ایشان را ترک نام داده و مسکنشان را در مشرق زمین قرار دادم و چون بر قومی خشم گرم آنان را بر آن قوم مسلط و چیره می گردانم .

و این فضیلتی است ایشان را بر جمله ای آفریدگان که نامگذاری ایشان را خود خدای عزوجل مباشرت و ولایت کرده است ایشان را در بلیندترین جایگاه و پاکیزه ترین هوا از کره ی زمین سکونت داده و آنان را از لشگریان خود نامیده است به اضافه ی آنچه در خود ترکان از زیبایی و خوش روئی و نمکینسی و مراعات حرمت پیران و دلیری و فخر و دیگر چیزها هست که همه استحقاق ستایش و مدح دارند …